herpy

SALAMANDRAR

Wenxian Knobby Newt

Tylototriton wenxianensis

Tylototriton wenxianensis är en medelstor, nästan helt svart krokodilsalamander med orangea tåspetsar och svanskant. Den lever gömd i skog och buskage i bergen i centrala Kina och går bara i vattnet för att fortplanta sig; äggen läggs på land. Det finns bara lite kunskap om skötseln, så anvisningarna bygger på nära släktingar.

Familj: Salamandridae

Mild hudgift

FAKTARUTA

DJURET

Vuxenstorlek	**13-16 cm** total längd inkl. svans
Livslängd	**10-20 år**
Aktiv	**I skymningen och på natten**
Levnadssätt	**Marklevande och semiakvatisk**
Biotop	**Bergsskog och våtmark**
Hudgift	**Mild** Tvätta händerna efter kontakt och håll fingrarna borta från ögon och mun
Svårighetsgrad	**Erfaren**

SKÖTSEL

Min. terrarium	**60 × 40 × 40 cm** L × B × H för 3 vuxna djur
Temperatur, dag	**18-24 °C**
Temperatur, natt	**15-20 °C**
Luftfuktighet	**70-90 %**
Vatten	**Vattendel** djup 3-5 cm
UVB	**Behövs inte**
Föda	**Insekter och maskar/sniglar**
Hålls	**Parvis eller i grupp**

AVEL

Fortplantning	**Äggläggande**
Utveckling	**Larver i vatten**
Äggläggning	**På marken**
Ägg per säsong	**30-80**
Kläckning	**20-36 dagar** vid 22-24 °C
Larvtid	**80-130 dagar** från kläckning till metamorfos
Larvföda	**Andra larver och små vattendjur (dafnier, myggolarver)**
Yngelvård	**Ingen**

SKYDD OCH PAPPER

CITES	**Bilaga II**
EU-bilaga	**Bilaga B**
IUCN	**Sårbar (VU)**

Om arten

Tylototriton wenxianensis är en medelstor krokodilsalamander med sträv hud. Ryggen är helt svart och buken brunsvart, och bara tåspetsarna och svansens underkant är orangea. Huvudet är plattat och ovalt, och svansen är sammantryckt från sidorna och kortare än kroppen. Den totala längden är inte dokumenterad för arten; de 13-16 cm är lånade från den nära släktingen *Tylototriton ziegleri*. Livslängden är inte heller dokumenterad; 10-20 år är lånat från *Tylototriton verrucosus*.

Arten beskrevs 1984 och hör till den grupp av nästan svarta krokodilsalamandrar som samlas kring *Tylototriton asperrimus* (undergruppen *Yaotriton*), och som lägger äggen på land. Den liknar *T. asperrimus* och *Tylototriton hainanensis* så mycket att djur i handeln har varit svåra att bestämma. *T. wenxianensis* i den gamla avgränsningen har visat sig vara ett artkomplex:

beståndet i Dabie-bergen i Anhui, vid Libo i Guizhou och vid Wufeng i Hubei har beskrivits som *T. anhuiensis*, *T. maolanensis* och *T. wufengensis*, och 2026 beskrevs beståndet i Xuefeng-bergen i Hunan som *T. sheni*.

Hudkörtlarna avsöndrar ett sekret som kan skada eller döda ett rovdjur. Hos *T. verrucosus* består giftet mest av proteiner; för *T. wenxianensis* är det inte undersökt. För människor är sekretet inte farligt vid vanlig hudkontakt, men det irriterar slemhinnor i ögon och mun. Tvätta händerna före och efter all kontakt, och hantera inte djuren mer än nödvändigt.

Utbredning och livsmiljö

Tylototriton wenxianensis finns bara i Kina. Typlokalen är häradet Wen i södra Gansu, som arten har fått sitt namn efter. Den finns dessutom i norra Sichuan, bland annat i naturreservatet Tangjiahe, och i nordöstra Chongqing (häraderna Yunyang och Fengjie). Äldre fynd från Guizhou, Hunan, Hubei och Anhui hör helt eller delvis till de nyare arter som har skilts ut från *T. wenxianensis* (se beskrivningen), och kartan visar bara kärnområdet.

> **Naturlig utbredning:** Kina.

LIVSMILJÖ

Vuxna djur lever på land i tät undervegetation i skog och buskage nära bäckar och vattenhål, gömda under stenar, och övervintrar också på land. Arten lever på 900-1.400 m höjd, och vegetationen innehåller bland annat arter av *Miscanthus*, *Juncus* och *Imperata*. Under fortplantningstiden söker djuren sig till sumpiga våtmarker och stilla dammar. Äggen läggs på land eller i övergången mellan land och vatten, och larverna utvecklas i vattnet. Avståndet till vatten är avgörande för var arten kan leva.

Livsmiljöerna är kraftigt uppsplittrade, och beståndet har minskat med över 30 % på tio år, mest på grund av insamling till traditionell medicin och försämrade livsmiljöer från jordbruk, bekämpningsmedel och gödsel.

Skötsel

TERRARIET

Det finns bara lite kunskap om skötseln av *Tylototriton wenxianensis*. Arten hör till samma undergrupp som *Tylototriton ziegleri* och *Tylototriton asperrimus*, som också lever gömda på land och lägger äggen på land, och skötseln följer dem; siffrorna är lånade från *T. ziegleri*, som är väl känd i fångenskap.

Tre vuxna djur kan hållas i ett terrarium på 60 × 40 × 40 cm med god ventilation i locket. En vattendel på en femtedel till en fjärdedel av botten avskärmas till exempel med en låg glaslist, eller så läggs botten sluttande ned i vattnet. Vattnet är högst omkring 5 cm djupt, och djuren ska kunna gå obehindrat upp över stenar eller en flat strand av lera eller grus; krokodilsalamandrar är klumpiga, och drunkning är en verklig risk.

Botten är 8-15 cm hög, till exempel ett dräneringslager av lerkulor under en bit fiberduk och däröver lövskogsjord, med både torra och fuktiga områden. Ge gömslen i både den fuktiga och den torra delen: korkbark, lerskålar, halva bamburör, mossdynor och ett lager torra blad. Terrariet kan gärna planteras, och hoppstjärtar, daggmaskar och gråsuggor i botten håller det rent och är samtidigt föda.

Läs mer: Terrarieuppbyggnad och bioaktiv botten Läs mer: Foderdjur: hållning och avel

TEMPERATUR

På sommaren hålls terrariet på 22-24 °C på dagen, på vintern vid omkring 18 °C, och på natten får det sjunka till 15-20 °C. Kortvarigt lägre temperaturer skadar inte. *T. wenxianensis* lever längre norrut än *T. ziegleri* och övervintrar på land, så en svalare vinter är sannolikt naturlig, men hur kall och hur lång den ska vara är inte dokumenterat. Håll arten under cirka 26 °C och erbjud alltid svalare platser att dra sig undan till. Djuren behöver ingen värmeplats.

LUFTFUKTIGHET OCH SPRAYNING

På sommaren sprayas terrariet dagligen, så att mossa och bottensubstrat hålls fuktiga och luftfuktigheten ligger på 70-90 %. På vintern hålls terrariet torrare: det sprayas bara lite och bara på enstaka ställen, t.ex. på mossdynorna, och vattennivån sänks. Den torra vintern och den blöta sommaren efterliknar årstiderna och är avgörande för förökningen.

Läs mer: Luftfuktighet, sprayning och ventilation

VATTEN OCH VATTENKVALITET

Vattnet är mjukt och lätt surt, pH 6,4-6,8, och högst omkring 5 cm djupt. Utanför fortplantningstiden använder djuren nästan inte vattendelen; på vintern kan den nästan torrläggas, så att det bara finns lite vatten kvar för fuktens skull. Ta bort exkrementer och matrester regelbundet.

Groddjur har mycket genomtränglig hud, så undvik tvål, rengöringsmedel och handkräm i närheten av vattnet.

LJUS OCH UVB

UVB behövs inte. Arten lever gömd och gillar inte starkt ljus; ljuset är främst till för växterna. Ge omkring 12 timmars ljus på sommaren och 10-11 timmar på vintern. Undvik direkt sol, som värmer upp terrariet och vattnet.

Läs mer: Ljus och UVB

UTFODRING

Födan är inte dokumenterad för arten. Släktet tar vanlig salamanderföda: daggmaskar, syrsor, gråsuggor och vaxmalslarver. Vuxna djur matas ungefär två gånger i veckan, och på vintern äter de oregelbundet och mycket mindre. Foderdjuren ska själva vara väl utfodrade, och syrsor pudras med ett vitamin- och mineralpreparat. Kontrollera att alla djur äter.

BETEENDE OCH HANTERING

Djuren lever mycket gömda och kan hållas ensamma, i par eller i små grupper. Håll arten för sig själv utan andra groddjur. Ta bara upp djuren när det är nödvändigt, med rena, våta händer eller pudderfria handskar.

Avel

KÖNSMOGNAD OCH KÖNSBESTÄMNING

Kön och könsmognad är inte dokumenterade för arten. Hos *T. ziegleri* är honorna större och mer undersätsiga, och när kloaklapparna försiktigt särar har honan en liten, punktformig öppning och hanen en större, springformig. Hanen av *T. wenxianensis* har små, trådiga papiller inne i kloaken under fortplantningstiden.

PARNING

Parning är inte dokumenterad för arten i fångenskap. Hos *T. ziegleri* sätts fortplantningen igång av en sval, torr vinter med lite foder följd av en simulerad regntid: terrariet sprayas kraftigt flera gånger om dagen, vattenståndet höjs, och temperaturen stiger. Hanarna går i vattnet först och väntar på honorna, som bara stannar i vattnet en dag eller två. Paret dansar i cirklar, och hanen avsätter flera spermapaket som honan samlar upp med kloaken.

ÄGG OCH LARVER

Äggen läggs på land eller i övergången mellan land och vatten. Antalet är inte dokumenterat för arten; de 30-80 äggen är lånade från *T. ziegleri*, där honan lägger dem samlat på ett fuktigt, skyddat ställe nära vattnet, ofta under mossa, blad eller bark, dagen efter parningen. Äggen tas ut och läggs på fuktigt hushållspapper på ett galler över lite vatten i en sluten låda, som vädras en eller två gånger om dagen; döda ägg tas bort. De vuxna kan äta ägg och larver.

Larverna är rovdjur och äter från kläckningen. Första fodret är saltvattensräkor, mycket små dafnier och hoppkräftor, flera gånger om dagen; från 25 mm ges bitar av tubifex och från omkring 35 mm små bitar av daggmask, enkyträer och röda mygglarver. Larverna är aggressiva mot varandra och äter varandra, så de föds upp enskilt eller högst fem tillsammans i 10 liter med många gömslen och sorteras efter storlek. Använd avstått, mjukt vatten och byt högst 15 % åt gången, så att larverna inte får luft i magen.

METAMORFOS

Kläckningstiden är inte dokumenterad för arten; hos *T. ziegleri* kläcks äggen efter 20-36 dagar vid 22-24 °C på dagen och 20-22 °C på natten. Larverna hoppar själva i vattnet, och när de första har kläckts höjs vattenståndet i lådan, så att resten följer efter. Larvtiden är inte heller dokumenterad; de 80-130 dagarna från äggläggning till förvandling är lånade från *T. ziegleri*. Vid förvandlingen ska ungarna kunna gå upp ur vattnet när som helst, längs en sluttande grusstrand eller kork.

UPPFÖDNING AV UNGAR

De nyförvandlade ungarna lever på land i en låda med sluttande grus, en liten vattenpuss, mossa, blad och bark, eller på fuktigt hushållspapper som byts dagligen. De har stor aptit och matas dagligen med små syrsor, små daggmaskar, bananflugor, röda mygglarver och tubifex, allt mer sällan. En något svalare temperatur på 19-21 °C passar ungarna bra. Hos *T. ziegleri* är ungarna känsliga strax efter förvandlingen, och god hygien är viktig.

Hälsa och vanliga misstag

Hälsoproblem är inte dokumenterade för arten; det här gäller släktet:

- Drunkning. Vattendelen ska vara låg och ha en lätt väg upp på land.
- Underutfodring, särskilt av skygga djur och larver.
- Larver som hålls utan foder bara en dag klarar sig dåligt, och för mycket friskt vatten åt gången ger luft i magen.
- Matrester och döda gråsuggor i vattnet, som förorenar det.
- Bsal (*Batrachochytrium salamandrivorans*) är en hudsvamp som dödar många europeiska salamandrar. Många östasiatiska salamandrar tål smittan och kan bära den, men *T. wenxianensis* gör inte det: arten är mottaglig och kan dö av sjukdomen. Nya djur hålls därför i karantän i flera veckor, skilda från andra salamandrar och groddjur, särskilt från östasiatiska arter, med egna redskap och god handhygien.

Sjuka djur ska till en veterinär med kunskap om groddjur.

Läs mer: Karantän och hygien

Fråga alltid dina kunniga bekanta

Guiden är ett bra ställe att börja på, men den kan inte ersätta erfarenhet. Djur är olika, och mycket av det viktigaste lär man sig av dem som har hållit arten i åratal. Prata med en uppfödare, en erfaren djurhållare eller en veterinär med kunskap om kräldjur och groddjur innan du skaffar djuret - och igen om något verkar fel.